

Xocalı soyqırımı unudulmur

Tarixin qanlı faciəsi

İyirmi üç il əvvəl—1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları Xocalı şəhərində bəşəriyyət tarixində ən qanlı faciələrlə bir sırada duran soyqırımı törətmişlər.

Azərbaycanın tarixinə qanlı hərflərlə yazılmış həmin gecə erməni silahlı dəstələri hələ SSRİ dövründə Xankəndi şəhərində yerləşmiş, şəxsi heyətinin xeyli hissəsi ermənilərdən ibarət olan 366-cı motoatıcı alayın zirehli texnikasının və hərbiçilərinin köməyi ilə qədim Xocalı şəhərini yerlə-yeksan etmişlər.

Erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi növbəti kütləvi qırğın nəticəsində 613 nəfər, o cümlədən 106 qadın, 63 uşaq, 70 qoca amansızlıqla qətlə yetirilmiş, 487 nəfər şikəst olmuş, 1275 dinc sakin əsir götürülmüş, 155 nəfərin taleyi isə hələ də məlum deyildir. Bu soyqırımı aktı nəticəsində 8 ailə tamamilə məhv edilmiş, 25 uşaq hər iki valideynini itirmişdir.

Ümumiyyətlə, Xocalı faciəsi 200 ilə yaxın bir müddətdə erməni millətçilərinin və onların havadarlarının Azərbaycan xalqına qarşı apardığı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin davamıdır. Soyqırımı zamanı 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla öldürülmüş, 3 nəfər diri-diri yandırılmış, başlarının dərisi soyulmuş, bədən əzaları və başları kəsilmiş, gözləri çıxarılmış, hamilə qadınların qarnı süngü ilə yarılmışdır.

Azərbaycan dövləti erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı törətdiyi cinayətlər, o cümlədən Xocalı soyqırımı haqqında

həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, onun soyqırımı kimi tanınması üçün məqsədyönlü və ardıcıl fəaliyyət göstərir. Prezident İlham Əliyev Xocalı faciəsini təcavüzkar erməni millətçilərinin yüzilliklərlə boyu Azərbaycan xalqına qarşı apardığı soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinin qanlı səhifəsi kimi qiymətləndirmişdir.

Bu qanlı gecədə erməni təcavüzkarlarının törətdikləri vəhşilik yaddaşlardan heç zaman silinməyəcəkdir. Çünki həmin gecə baş verənlər təkəcə Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı deyildi, bəşəriyyətə, insanlığa qarşı törədilmiş qanlı cinayət idi. Buna baxmayaraq, o zamankı Azərbaycan hakimiyyəti bu dəhşətli, hadisəyə siyasi qiymət verilməsi, qanlı qırğın barədə obyektiv məlumatların dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün hes bir iş görməmişdi.

Yalnız ümummilli lider Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə yenidən hakimiyyətə gəldikdən sonra bu qanlı faciəyə hüquqi-siyasi qiymət verilmişdir. 1994-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan parlamenti 26 fevralı Xocalı soyqırımı günü kimi elan etmişdir.

Hər il müdhiş faciənin ildönümü ölkəmizdə, dünyanın müxtəlif dövlətlərində yaşayan soydaşlarımız və digər dost xalqların nümayəndələri tərəfindən ürəkəğrısı ilə qeyd olunur.

Bu günlərdə dünyanın bir çox ölkəsində Xocalı qurbanlarının əziz xatirəsi anılır, mitinqlər, piketlər keçirilir, ermənilərin vəhşiliklərini əks etdirən fo-

toşekillər, filmlər, materiallar nümayiş etdirilir. Dünya ölkələrinin nüfuzlu qəzetlərində faciəyə həsr olunmuş məqalələr çap olunur, televiziya və radio kanallarında verilişlər yayımlanır.

Faciə ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında Heydər Əliyev Fondunun da xüsusi xidmətləri vardır. Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə fəaliyyət göstərən «Xocalıya ədalət» kampaniyası uğurla davam etmiş və etməkdədir. Bu kampaniyanın məqsədi Xocalı qətləminin insanlığa qarşı törədilmiş ən böyük cinayət kimi beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınmasıdır.

Görülən işlərin nəticəsidir ki, yalan və saxtakarlıq üzərində qurulmuş erməni təbliğat maşınının iç üzünü ifşa olunur. Artıq dünya ictimaiyyəti Xocalı həqiqətlərini qəbul etməyə başlayır. Xocalı faciəsinin soyqırımı olması faktı dünyanın bir çox ölkələrinin və beynəlxalq təşkilatların qərarlarında, qətnamələrində əksini tapmışdır. Eləcə də ABŞ-in aparıcı bir neçə ştatının qanunverici orqanları və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Xocalı soyqırımını tanımışlar.

Xocalı soyqırımını törətməkdə erməni millətçiləri Azərbaycan xalqını qorxutmaq, vahimə yaratmaq, onun mübarizə əzmini qırmaq, torpaqlarının işğalı faktı ilə barışmağa məcbur etmək kimi məkrli məqsədlər güdmüşdür. Amma hiyləgər və amansız düşmənin niyyətləri baş tutmadı, xalqımız dövlətin suverenliyinin müdafiəsində yüksək qəhrəmanlıq nümunəsi göstərdi.

Aslan CƏLİLOV.

Döyüş əmri versə bu gün Komandan

Vətənimin igid oğlu, mərd qızı,
Çəkinməyir yolunda qar-borandan.
Qarabağa yürüş üçün hazırıq,
Qələbəyə inamlılıq bu andan,
Döyüş əmri versə bu gün Komandan.

Çox gözlədik, öyünməsin düşmənim,
Sevincdən öyünməsin düşmənim
Mübarizlər onlar üçün bir qənim,
Başlarına atəş yağar hər yandan,
Döyüş əmri versə bu gün Komandan.

Qıymaz mənə Qarabağım, Xocalım,
Qəm-kədərlə ömür sürüm, qocalım,

Allah, mən də igidlərdən öc alım,
Qorxu bilməm və ölümdən, nə qandan,
Döyüş əmri versə bu gün Komandan.

Vətən oğlu biləyinə güvənir,
Halal ruzi, çörəyinə güvənir,
Düşmənlər hələ yan-yörənə güvənir,
Təmizlərik Yurdumuzu yamandan,
Döyüş əmri versə bu gün Komandan.

Hər əsgərim yenilməzdi, hünərdi,
Vətən eşqi daim yandı, közərdi.

Lazım gəlsə diz qoymayan bir nərdi,
Qisas almaq vaxtı çatıb aramdan,
Döyüş əmri versə bu gün Komandan.

Mehrəli MEHRƏLİYEV,
Bum qəsəbəsi.

Xocalı faciəsi

Eşitmədi bu səsi,
Meşələrdə dondular
Dilsiz körpə səbələr.
Düşməne sinə gərdi
Əlif kimi ərənlər.
Ələ keçməsin deyə
Mərd gəlinlər, mərd qızlar.
Özlərini sıldırım

Qayalardan atdılar.
İnsaf edən olmadı
Uşağa, nə qocaya,
Xocalı soyqırımı
Bəyan oldu dünyaya.
Məhv edildi insanlar
Soyuq fevral gecəsi.
Unudulan deyildir
Xocalı faciəsi.

Emin BARATOĞLU.

Arxalanıb özgəyə
Harınladı dığalar.
Səpələndi çöllərə
Əliyalın insanlar.
Od-alova qalandı
Xocalı həmin gecə.
Adamlar bacarmadı,
Çıxsın alovdan necə?
Göylərin bağrın dəldi
Anaların naləsi.
Başı boş hakimiyyət

Sumqayıt hadisələri planlaşdırılmış ssenari əsasında həyata keçirilib

Ermənilər tarixən müxtəlif dövərlərdə Azərbaycan xalqına qarşı çoxsaylı cinayətlərə imza atmışlar. 1988-ci ilin fevralında Sumqayıtda baş verən hadisələr də ermənilərin və onların havadarlarının Azərbaycan xalqı ilə bağlı dünyada mənfi imic yaratmaq məqsədi güdən qanlı cinayətlərindən biri idi. Bu hadisə nəticəsində Sumqayıtda müxtəlif millətlərdən olan 32 adam, o cümlədən 26 erməni həlak olmuş, 400-dən çox insan bədən xəsarəti almış, 200-dən çox mənzil talan edilmiş 50-dən artıq mədəni-məişət obyektinə dağıdılmış, 40-dan çox avtoməşin sındırılmış və qismən yandırılmış, şəhərə o vaxtki qiymətlərlə 10 milyon Amerika dolları məbləğində maddi ziyan vurulmuşdur.

Separatçı, millətçi, terrorçu erməni və ermənipərəst qüvvələr tərəfindən Sumqayıtda tuğyan etmiş iğtişaslar nəticəsində müxtəlif millətlərdən ölənlər olmuşdur. Bu, iğtişasları araşdırmaq üçün SSRİ Baş Prokurorluğu tərəfindən cinayət işi açılmış, 444 nəfər adam məhkəmə qarşısında cavab verməli olmuş, onlardan 400 nəfəri 10—15 sutka təcridxanalarda saxlanılmış, bir neçəsi uzunmüddətli həbs cəzasına, bir nəfər—Əhməd İman oğlu Əhmədov tse ən yüksək cəzaya—ölüm cəzasına məhkum olunmuş və bu hökm tez-tələsik yerinə yetirilmişdir.

Sumqayıt hadisəsini törətməkdə başlıca məqsəd erməni şovinistlərinin azərbaycanlıları başkəsən quldur və qaniçən bir millət kimi dünya ictimaiyyətinə təqdim etməsi idi. Əslində insanları qətlə yetirənlər elə ermənilərin özləri idi.

Sumqayıtda baş verən hadisələrin əsas təşkilatçılarından və icraçılarından biri Eduard Qriqoryan idi. O, iki dəfə məhkum olunmuşdu və heç yerdə işləmirdi. «Krunk»un fəal üzvü idi. 1988-ci il fevral ayının ortalarında onun yaşadığı mənzilə Yerevandan bir qrup emisar gəlmiş, Qriqoryan təlimatlandırılmış, ona pul, narkotik vasitələr verilmişdi. «Paşa» ləqəbli Edik ertəsi gün ətrafına bir neçə az yaşlı yeniyetmə və gəncləri toplayıb, yaxın günlərdə bezi əməliyyatlarda iştirak etsələr, çoxlu pul verəcəyini bildirərək onları şirinləşdirmiş və

1988-ci il fevral ayının 27-29-da Sumqayıtda iğtişaslara rəhbərlik etmişdi.

Bu qanlı cinayətdən dərhal sonra Ermənistan rəhbərliyi, ideoloqları bir kart kimi istifadə edərək azərbaycanlıları vəhşi, quldur, qaniçən bir millət kimi dünya ictimaiyyətinə təqdim etmək üçün təbliğat maşınına işə saldı. «Azərbaycanda ermənilər qırılır, qətlə yetirilir, başları kəsilir, yandırılır» və s. kimi cəfəng uydurmalar yayılırdı. Hadisələr zamanı Sumqayıta xaricdən ezam olunmuş Artəş Qaboreyan videokamera ilə hadisələrin bəzi məqamlarını lentə alırdı. Sonralar onlar montaj olunub xarici telekanallarda göstərildi.

Təəssüf ki, respublikamız həmin dövrdə güclü informasiya blokadasına alınmış, xarici aləmdən təcrid olunmuşdu. İnformasiya kanallarının dünyaya bir başa çıxışı olmadığından əsl həqiqətləri beynəlxalq aləmə çatdırma bilmirdik. O vaxt Sumqayıtda bir qrup adam istədiyi özbaşınalığı edir, aidiyyəti təşkilatlar isə seyirçi münasibət göstərdilər. Şərişətsiz rəhbərlərin bu cür hərəkətləri onların fəallığını daha da artırdı. Yalnız bir gün keçdikdən sonra Mərkəzi Komitənin səlahiyyətli nümayəndələri şəhərə gəldilər. Erməni təbliğat maşını baş verənləri lentə köçürərək dünyaya çatdıranda yerli təşkilatlar çaşbaş qalmışdı, nələrin baş verdiyini heç müəyyənləşdirə bilmirdilər. Hadisələr şəhərdə keçmiş SSRİ-nin hüquq-mühafizə orqanlarının səlahiyyətli nümayəndələrinin gözü qarşısında baş verir, onlar isə bunun qarşısını almaq və hadisələrə hüquqi qiymət vermək barədə belə heç düşünmürdülər.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra bir sıra məsələlərlə yanaşı, Sumqayıt hadisələrinə də aydınlıq gətirildi və onun başvermə səbəbləri araşdırıldı. Məhz bundan sonra ermənilərin əsl siması üzə çıxdı. Məlum oldu ki, Sumqayıt hadisələri əvvəlcədən planlaşdırılmış ssenari əsasında həyata keçirilib. Ermənilər, əslində bununla gələcəkdə həyata keçirəcəkləri digər faciələri ört-basdır etmək niyyəti güdürdülər.

A. CALALOĞLU.